

EIFFEL

EIFFEL MŰHELYHÁZ
EIFFEL ART STUDIOS

KAROL SZYMANOWSKI

ROGER KIRÁLY

KRÓL ROGER / KING ROGER

NATIONAL
THEATRE
KOŠICE
OPERA

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

KAROL SZYMANOWSKI

ROGER KIRÁLY

KRÓL ROGER / KING ROGER

Szövegíró *Librettist* **KAROL SZYMANOWSKI, JAROSŁAW IWASZKIEWICZ**

Díszlettervező *Scenography* **ONDREJ ZACHAR**

Jelmeztervező *Costume designer* **BORIS HANEČKA**

Világítástervező *Lighting designer* **FARKAS RÓBERT**

Rendező *Director* **ANTON KORENČI**

Roger király *King Roger* **MICHAŁ PARTYKA**

Roxána *Roxana* **GABRIELA HRŽENJAK**

Edrizi *Edrisi* **MAKSYM KUTSENKO**

Pásztor *Shepherd* **JURAJ HOLLÝ**

Érsek *Archbishop* **MICHAŁ ONUFER**

Diakonissza *Deaconess* **MYROSLAVA HAVRYLIUK**

Egy fiatal fiú *A young boy* **ANDRÉ TATARKA**

Közreműködik a Kassai Nemzeti Színház Zenekara, Énekkara és Gyermekkara

Featuring the Kosice National Theatre Orchestra, Chorus and Children's Chorus

A gyermekkar vezetője *Head of the children's chorus* **IGOR DOHOVIČ**

Karmester és karigazgató *Conductor and chorus master* **PETER VALENTOVIČ**

Az előadás a X. Színházi Olimpia keretében és támogatásával valósul meg.

The performance is supported by and takes place as part of the 10th Theatre Olympics.

CSELEKMÉNY

I. felvonás

A lemenő nap sugarai megvilágítják a templombelsőit. Az egyházi személyek és a nép felszólítják Roger királyt, hogy büntesse meg a rejtélyes idegent, aki Pásztor alakjában érkezett, hogy egy különös vallásról prédikáljon. Amikor a Pásztor megjelenik, egy fiatal és csodálatos istenségről beszél, akinek ő a küldötte, és azokhoz szól, akik a szerelem után vágyakoznak. Roxána királynét elbűvölik a Pásztor szavai, és meggyőzi férjét, hogy ne ítélje halálra az idegent. A király szabadon bocsátja a Pásztort azzal a feltétellel, hogy még aznap este jelenjen meg kihallgatásra a palotában.

II. felvonás

Roger király orvosa, Edrizi társaságában várja a Pásztort palotájában. Zavarban van az idegen rejtélyes vonzerejétől, Roxána pedig csábító dalba kezd. Mikor a Pásztor megérkezik, a királyt a szerelem nevében üdvözi, ám Roger nem hisz a szerelem dalában, és eretneknek nevezi őt. A Pásztor utasítja társait, hogy perduljenek táncra, mire az egész sokadalom fokozatosan bekapcsolódik: egyre bűvösebb és vadabb mozdulatokat lejtenek. Roxána is csatlakozik, majd az őrült tánc tetőpontján Roger megparancsolja, hogy fogják le és verjék láncra a Pásztort. A nép azonban megvédi őt. A rejtélyes idegen távozik, nyomában Roxánával és az összegyűlt emberekkel. A király magára marad Edrizivel. Úgy dönt, zarándokútra indul, és ő maga is követi a Pásztort.

III. felvonás

Roger és Edrizi egy görög amfiteátrum romjainál találják magukat. A király Roxánát szólítja, aki fel is bukkant, és bejelenti a Pásztor érkezését. Csak ő mentheti meg a király szívét. Egy újabb extatikus tánc csúcspontján a Pásztor Dionüszosz alakját ölti magára, kísérete pedig bakkhánsok, driádok és szatírok képében a tánc önkívületében darabokra tépik Roger testét. Pirkadatkor Edrizi tudatja Rogerrel, hogy az álom beteljesült. A király felébred, és láthatatlan áldozatot mutat be: szívét a napnak ajánlja fel.

SYNOPSIS

Act 1

The rays of the setting sun suddenly shine through the interior of the temple. The clergy and the people call upon King Roger to punish with death an unknown mysterious stranger who comes as a Shepherd and preaches a strange religion to the people. The Shepherd appears and speaks of the young and beautiful god of whom he is the messenger. He preaches to all who long for love. Roxana, the king's wife, is captivated by the Shepherd's speech and convinces Roger not to have him killed. The King releases the Shepherd with the understanding that he will appear at his palace in the evening for trial.

Act 2

In his palace, Roger awaits the arrival of the Shepherd in the company of his physician Edrisi. He is disturbed by the mysterious charm of the Shepherd. Roxana sings an alluring song. The Shepherd arrives and greets the King in the name of love. Roger does not believe his song of love and calls him a heretic. The Shepherd orders his companions to dance, the whole crowd gradually joins in the increasingly wild magical movement. At the climax of the mad dance, in which Roxana joins in, Roger orders the Shepherd to be seized and bound with chains. The people, however, protect the Shepherd, and he walks away. Roxana, and the crowd, follow him. Roger is left alone with Edrisi. He decides to become a pilgrim and follow the Shepherd as well.

Act 3

In the ruins of the Greek amphitheatre in which Roger and Edrisi find themselves, Roger calls out to Roxana, who arrives and announces to him the coming of the Shepherd. Only he can save his heart. At the climax of the ecstatic dance, the Shepherd appears in the form of the god Dionysus. His entourage transforms into a mob of Bacchantes, dryads and satyrs, and at the height of the ecstasy he tears Roger's body apart. Dawn breaks, Edrisi tells Roger: „The dream is achieved.“ Roger awakens from his dream and makes an invisible sacrifice – his heart to the sun.

A MŰRŐL

A *Roger király* Karol Szymanowski (1882–1937) lengyel zeneszerző legjelentősebb műve. Az operát 1918 és 1924 között komponálta, librettóját távoli rokona, a későbbi híres regényíró Jarosław Iwaszkiewicz (1894–1980) szerezte. Szymanowski több alkalommal járt Olaszországban és Szicíliában, lenyűgözte azok kultúrája és történelme, a mediterrán közeg pedig addig számára ismeretlen világokat nyitott ki előtte. Mindezek mellett Euripidész drámája, a *Bakkhánsnők*, Platón *Phaidrosz* és *A lakoma* című művei, valamint Nietzsche írásai voltak a *Roger király* további ihletői.

A zeneszerző különböző szerzeményekből és zenei stílusokból táplálkozó egyedi nyelvet hozott létre az operában. Roger király és a Pásztor ellentétes világának zenei megfogalmazásában, valamint az opera extatikus csúcspontjainak megkomponálásában a 20. század első évtizedeinek jegyei és az egzotikus Kelet motívumai mellett a tátrai gorálok népzenejét fedezhetjük fel. Ám míg Szymanowski a zenéjének egyfajta keleties archaizmust kölcsönöz, tisztán kivehetők Straussra és Bartókra jellemző jegyek is. Az opera hangszerelése monumentális és összetett, amely végül elképesztően erős transzcendens muzsikába torkollik.

A *Roger király* a lengyel operairodalom egyik legkiemelkedőbb darabja. Nincs hagyományosnak tekinthető története vagy szerelemi szála, ennek ellenére ez az egyik leginkább magával ragadó mű, amelyet valaha írtak. A minimalista cselekmény Szicíliában, a történelmi Roger udvarában játszódik, ahol a király mint egy kialakult társadalmi rendszer, egy racionális, fegyelmezett és hiten alapuló világ uralkodója jelenik meg, ezt a rendet azonban egy rejtélyes Pásztor megzavarja. A modern prófétát, aki hedonizmust, vágyaink megélését hirdeti, tömegek követik, érkezésével azonban nem csupán a fennálló rendet bolygatja meg, Roger személyes átalakulása is megkezdődik. Kettejük konfliktusát bárki felismerheti saját magában is: harc a szív és az agya, az élvezet és az értelem, vagyis Dionüszosz és Apollón között. Szymanowski „misztérium”-ként jellemezte saját művét: témái az önismeret, a szexualitás és a módosult tudatállapotok mellett a vallás és a spiritualitás új formái.

Az operát először 1926. június 19-én mutatta be a Varsói Nagyszínház, ahol Roxána szerepét a zeneszerző saját, Stanisława nevű húga alakította. A mű kedvező fogadtatásra talált, ám Szymanowski életében csupán két másik helyszínen, 1928-ban Duisburgban és 1932-ben a Prágai Nemzeti Színházban mutatták be. A *Roger király* az elmúlt években reneszánszát éli, amelyet korunk közönségének körében főként egyedi zenei szerkesztésének és spirituális-filozofikus üzenetének köszönhet.

ABOUT THE OPERA

The opera, *King Roger*, is the supreme work of Karol Szymanowski (1882–1937), whose creation was finished between 1918 and 1924. The libretto was written by the composer in collaboration with his distant cousin Jarosław Iwaszkiewicz (1894–1980), who later became a well-known Polish writer. After several visits to Italy and Sicily, Szymanowski was fascinated by their culture and history, as well as the unknown worlds that opened up to him in Mediterranean surroundings. *The Bacchae* by Euripides, Plato's *Phaedrus* and *Symposium*, as well as the pieces of Friedrich Nietzsche also became *King Roger's* spiritual inspiration.

Szymanowski created a unique musical language in opera, based on various composition and music styles. In characterization of opposite worlds of the King Roger and the Shepherd, as well as in the ecstatic peaks of the work, the influence of modern music of the beginning of the 20th century can be found, exotic oriental motifs, but we also hear Goral melodies from around the Tatras. Szymanowski brings a beautiful oriental archaism to music, there are clear echoes of Strauss and Bartók in the score, its orchestration is monumental and complex, and the opera brings an extremely strong transcendent musical ending in the end.

King Roger is one of the most remarkable operas in Polish opera literature. It has little conventional plot, no traditional love affair, despite of all this, it is one of the most ecstatic works ever written. The minimalist plot takes place in Sicily, at the courtyard of the historical King Roger, a representative of a social system, a world of rationality, discipline and faith, disrupted by a mysterious Shepherd. With the arrival of a modern prophet, who preaches hedonism and self-indulgence and is followed by crowds, not only the existing social order will be shaken, but Roger's personal transformation will also begin. We watch a conflict that we all have to face – a battle between head and heart, between pleasure and mind, between Dionysus and Apollo. Szymanowski himself referred to his work as a "mystery" – his themes are self-knowledge, sexuality, altered states of consciousness, but also religion, and new forms of spirituality.

The premiere of the opera took place on 19 June 1926 at the Teatr Wielki in Warsaw, where the role of Roxana was performed by the composer's own sister, Stanisława, and the response was favourable. During Szymanowski's lifetime there were only two other productions: in Duisburg (1928) and at the National Theatre in Prague (1932). This original synthesis of musical and spiritual-philosophical influences in *King Roger* is one of the reasons why this piece has become closer to the modern audience in recent years and is experiencing its renaissance on the biggest opera stages of the world.